

การศึกษาศานการณการใช้ที่ดินศาสนสมบัติ  
ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข  
Study on the Use of Religious Land Assets by Agencies under the Office  
of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health.

ชื่อ-สกุล นางสาวเสาวลักษณ์ เลียบวานิช  
หน่วยงาน กองบริหารการสาธารณสุข  
ชื่อ-สกุล Miss Saowaluck Leabwanich  
หน่วยงาน Health Administration Division

บทคัดย่อ

การศึกษาศานการณการใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลและสภาพปัญหาการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข อันเนื่องมาจากหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีความเข้าใจในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงการไม่ทราบถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติ มีวัตถุประสงค์: ๑.เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๒.เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษา พบว่า ๑.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๑๓๓ แห่ง (๑๓๓ แปลง) ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ เปรียบเทียบกับการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๔๐๐ แห่ง (๔๐๗ แปลง) ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ พบว่า หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญกับการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติเพิ่มมากขึ้น เพิ่มจำนวนแปลงจากการสำรวจ จาก ๑๓๓ แปลง เป็น ๔๐๗ แปลง ในส่วนความก้าวหน้าในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในการดำเนินการเข้าและผาติกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการ ๓๒๓ แปลง (๗๙.๔ %) รองลงมาขั้นตอนการเช่านานปีและเช่าระยะสั้น ๘๒ แปลง (๒๐.๑ %) ๒.การจัดทำข้อเสนอแนะทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข แต่ยังคงขาดความชัดเจนในการดำเนินการทำผาติกรรมบางขั้นตอนนำมาซึ่งการจัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลมาปรับปรุงแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้เกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนการทำผาติกรรมต้องทำพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่มีการจัดทำสัญญาซื้อขาย ทั้งนี้การร่างพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินและการจัดทำแผนที่แนบท้ายควรมีรูปแบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากข้อมูลผู้วิจัยมีแผนปรับปรุงแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การใช้ที่ดินศาสนสมบัติ, การขออนุญาตใช้ที่ดิน

## Abstract

Study on the Use of Religious Land Assets by Agencies Under the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health.

This study is important for analyzing data and identifying problems related to the request for permission to use religious land assets by agencies under the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health. These issues arise from agencies' misunderstandings of the correct procedures for requesting to use religious land and a lack of knowledge about relevant legal regulations.

Objectives:

၁. To analyze the data and circumstances surrounding the requests to use religious land by agencies under the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health.

၂. To develop guidelines for requesting the use of religious land by these agencies.

This quantitative research found that:

၁. In May ၂၀၂၄, land use data from ၈၈၈ locations was analyzed, compared to ၄၀၀ locations (၄၀၈ plots) analyzed in March ၂၀၂၃. The findings indicate increased awareness and importance placed on religious land usage by agencies, with the number of plots increasing from ၈၈၈ to ၄၀၈. Progress on rental and property transformation efforts shows that most plots (၈၂၈ plots or ၈၄.၄%) are in the preparatory phase. A smaller portion (၄၆ plots or ၅.၆%) are in long-term or short-term rental stages.

၂. Although a proposal for guidelines has been developed, some steps in the transformation process remain unclear. This has led to meetings with relevant agencies to gather information and refine the procedures for requesting religious land use.

The meetings clarified that land transformation requires a Royal Decree transferring ownership, based on the Sangha Act of B.E. ၂၅၀၃ and its amendments. No sales contract is involved. Drafting the Royal Decree and the accompanying map should follow a standardized format.

Based on these findings, the researcher plans to improve the guidelines to ensure greater clarity and efficiency in religious land usage by the Ministry's affiliated agencies.

Keywords: religious land use, permission to use land

**การศึกษาสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติ  
ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข**

**บทนำ**

ปัจจุบันมีหน่วยงานราชการต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศาสนสมบัติ โดยไม่ได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ ข้อกฎหมายที่กำหนด ทั้งปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ และการที่หน่วยงานผู้ขอเช่าไม่จัดทำสัญญาเช่า หรือปรับปรุงที่ดินตามสัญญาเช่า และรวมถึงการไม่ใช้ประโยชน์ที่ดินตามวัตถุประสงค์การเช่า ซึ่งเอกสารสิทธิ์และสัญญาเช่านานปีจะเป็น องค์ประกอบที่สำคัญในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณของทุกหน่วยงานที่มีการใช้ที่ดินศาสนสมบัติ ในการก่อสร้างอาคาร ซึ่งการศึกษาสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลและสภาพปัญหาการขออนุญาตใช้ที่ดิน ศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และการจัดทำข้อเสนอแนวทางการ ขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข อันเนื่องมาจากการ มีความเข้าใจในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงการไม่ทราบถึงระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

การขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติ จะต้องดำเนินการตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ ของวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ ระเบียบสำนักงบประมาณว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ระเบียบกระทรวง สาธารณสุขว่าด้วยเงินบำรุงของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๗ ระเบียบ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มติมหาเถรสมาคม มติคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติ กลางประจำ คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ ๒๗๒๘/๒๕๖๓ เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเรื่อง เกี่ยวกับการขอใช้ที่ดิน คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ ๒๙๙๓ /๒๕๖๓ เรื่อง มอบอำนาจการ อนุมัติจ่ายเงินบำรุง และประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดอัตราค่าเช่าและ ค่าตอบแทน ที่วัดร้าง ที่ศาสนสมบัติกลาง และหรือสิ่งปลูกสร้าง สำหรับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ๒๕๖๗ ฯลฯ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สำนักงานศาสนสมบัติ ได้จัดทำคู่มือการดูแลและจัดการ ศาสนสมบัติ โดยได้รวบรวม กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติ ถือเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ข้าราชการระดับต่าง ๆ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร เจ้าหน้าที่สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และใช้เป็นคู่มือในการบริหาร ดูแล และ จัดการศาสนสมบัติได้อย่างถูกต้องอันจะทำให้ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติกลาง และ ศาสนสมบัติ วัดลดน้อยลง ทำให้การสนองงานของรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานพระศาสนาและเกิดประโยชน์ แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ทั้งนี้กองบริหารการสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสน สมบัติ ให้ถูกต้องตามกฎหมายจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เพื่อการศึกษาสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติ ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่มี ประสิทธิภาพต่อไป

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ

## ขอบเขตของการวิจัย

### รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

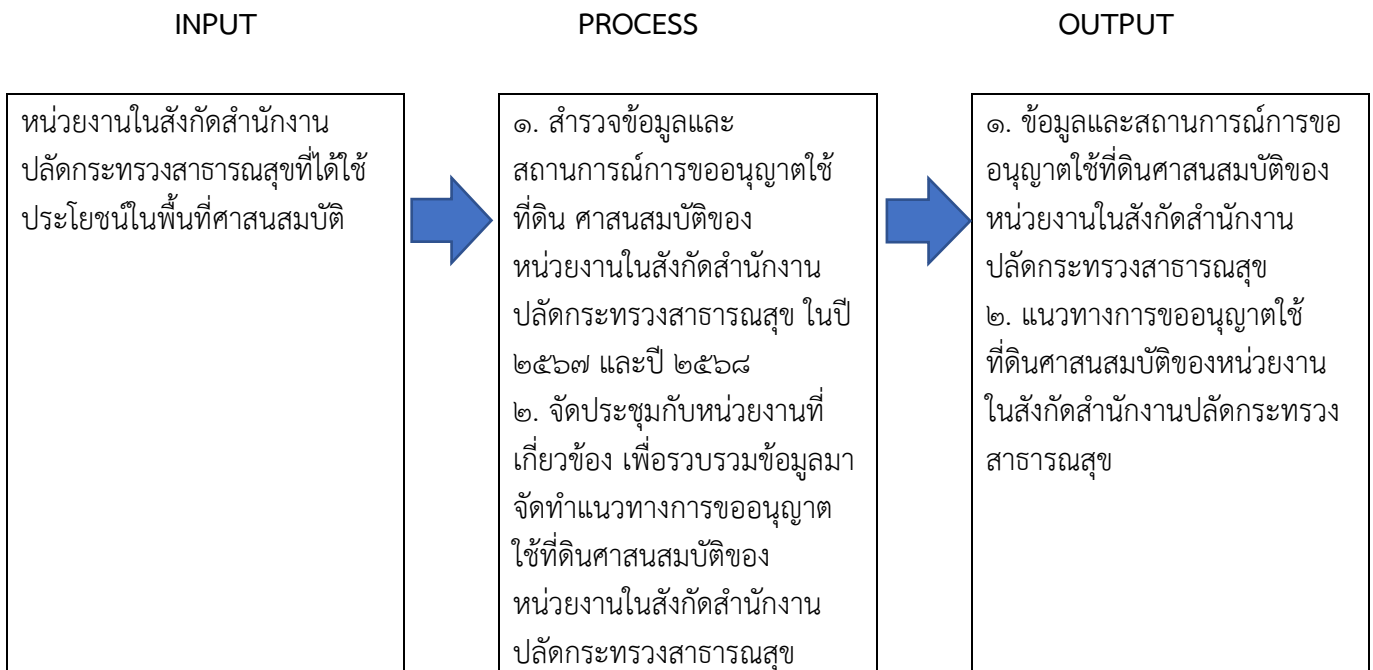
### ประชากร

หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการใช้ที่ดินศาสนสมบัติ จำนวน ๑๓๓ - ๔๐๐ แห่ง

### ขอบเขตด้านระยะเวลา

พฤษภาคม ๒๕๖๗ - สิงหาคม ๒๕๖๘

## กรอบแนวคิดการวิจัย



## นิยามศัพท์

ศาสนสมบัติ หมายถึง ทรัพย์สินของพระศาสนาทั้งที่เป็นสังฆาริทธิทรัพย์และอสังฆาริทธิทรัพย์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๔) ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท (๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง (๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อการนี้ให้ถือว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ๒๕๐๕) ซึ่งที่ดินศาสนสมบัติเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ การใช้ประโยชน์จากที่ดินศาสนสมบัติจึงต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้เกิดการบุกรุกหรือใช้ประโยชน์จากที่ดินศาสนสมบัติในทางที่ไม่เหมาะสม

ที่วัด หมายถึง ที่ซึ่งตั้งวัด ตลอดจนเขตของวัดนั้น

ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

ที่วัดร้าง หมายถึง ที่วัดที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๓ บัญญัติไว้

การผาติกรรม สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (๒๕๖๒:๑๑๔) ได้ให้ความหมายการผาติกรรมไว้ดังนี้ ผาติกรรม หมายถึง การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้แก่ส่วนราชการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ที่ดินวัดในการก่อสร้างต่าง ๆ อาทิ เช่น ถนนทางหลวง คลองชลประทาน ทางรถไฟ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ โดยการทำผาติกรรมดังกล่าวให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้หน่วยราชการนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕

การเช่านานปี หมายถึง การเช่าที่มีสัญญาเช่า เกินกว่า ๓ ปีขึ้นไป สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (๒๕๖๒: ๑๓๖) ได้ระบุว่า สัญญาเช่าที่ดินและอาคารที่กำหนดให้สัญญาเช่าที่มีระยะเวลาการเช่าเกินกว่า ๓ ปีขึ้นไป จะต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้จัดทำสัญญาเช่านานปี เรียบร้อยแล้ว ต้องไปดำเนินการจดทะเบียนเช่าที่สำนักงานที่ดินตามกฎหมาย

การเช่าระยะสั้น หมายถึง การเช่าที่มีสัญญาเช่า ไม่เกิน ๓ ปี

### **ประโยชน์ที่จะได้รับ**

๑. ได้ทราบข้อมูลและสถานการณ์การขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๒. ได้จัดทำข้อเสนอแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

### **วิธีการดำเนินการวิจัย**

ประชากร หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการใช้ที่ศาสนสมบัติ

๑. ทำแบบสำรวจการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสถานการณ์การขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๒. รวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๓. จัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลมาจัดทำแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเผยแพร่แนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนกันยายน ๒๕๖๗
๔. จัดประชุมชี้แจงการดำเนินการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนธันวาคม ๒๕๖๗
๕. ทำแบบสำรวจการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสถานการณ์การขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๖. จัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

## ผลการวิจัย

๑.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๑๓๓ แห่ง (๑๓๓ แปลง) ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ มีข้อมูล ดังนี้

ประเภท	เช่านานปี/เช่าระยะสั้น	ไม่มีการเช่า/มีการเช่าไม่มีเอกสาร/ เอกสารไม่ถูกต้อง	ผลรวม
ที่วัด	๐ (๐%)	๑๖ (๑๒.๐๓%)	๑๖ (๑๒.๐๓%)
ที่วัดร้าง	๑๘ (๑๓.๕๓%)	๒๗ (๒๐.๓๐%)	๔๕ (๓๓.๘๓%)
ที่ธรณีสงฆ์	๑๔ (๑๐.๕๓%)	๕๘ (๔๓.๖๑%)	๗๒ (๕๔.๑๔%)
ผลรวม	๓๒ (๒๔.๐๖%)	๑๐๑ (๗๕.๙๔%)	๑๓๓ (๑๐๐%)

ผลการวิจัยพบว่าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สถานการณ์ใช้พื้นที่ศาสนสมบัติ ส่วนใหญ่ไม่มีการเช่าและมีการเช่าไม่มีเอกสารและเอกสารไม่ถูกต้อง ๑๐๑ แปลง (๗๕.๙๔%) ส่วนใหญ่มีการใช้ที่ศาสนสมบัติเป็นที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๗๒ แปลง (๕๔.๑๔ %) เนื่องจากมีความเข้าใจในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงไม่ทราบถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะการขาดการดำเนินการที่ชัดเจน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๔๐๐ แห่ง (๔๐๗ แปลง) ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ มีข้อมูล ดังนี้

ประเภท	เช่านานปี/เช่าระยะสั้น	ไม่มีการเช่า/มีการเช่าไม่มีเอกสาร/ เอกสารไม่ถูกต้อง	ผลรวม
ที่วัด	๒๐ (๔.๙๑%)	๕๙ (๑๔.๕๐%)	๗๙ (๑๙.๔๑%)
ที่วัดร้าง	๑๘ (๔.๔๒%)	๒๘ (๖.๘๘%)	๔๖ (๑๑.๓๐%)
ที่ธรณีสงฆ์	๑๐๑ (๒๔.๘๒%)	๑๘๑ (๔๔.๔๗%)	๒๘๒ (๖๙.๒๙%)
ผลรวม	๑๓๙ (๓๔.๑๕%)	๒๖๘ (๖๕.๘๕%)	๔๐๗ (๑๐๐%)

ผลการวิจัยพบว่าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขสถานการณ์ใช้พื้นที่ศาสนสมบัติ ส่วนใหญ่ไม่มีการเช่าและมีการเช่าไม่มีเอกสารและเอกสารไม่ถูกต้อง ๒๖๘ แปลง (๖๕.๘๕%) ส่วนใหญ่มีการใช้ที่ศาสนสมบัติเป็นที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๒๘๒ แปลง (๖๙.๒๙ %) ซึ่งผลการศึกษามีความคล้ายคลึงกับผลการวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญกับการขอใช้ที่ศาสนสมบัติเพิ่มมากขึ้น เพิ่มจำนวนแปลงจากการสำรวจ จาก ๑๓๓ แปลง เป็น ๔๐๗ แปลง ในส่วนความก้าวหน้าในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในการดำเนินการเช่าและขาดการดำเนินการ ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการ ๓๒๓ แปลง (๗๙.๔ %) รองลงมาขั้นตอนการเช่านานปีและเช่าระยะสั้น ๘๒ แปลง (๒๐.๑ %) และสุดท้ายขั้นตอนการทำนิติกรรม ๒ แปลง (๐.๕ %)

๒.การจัดทำข้อเสนอแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดทำคู่มือการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ กล่าวถึงเฉพาะกระบวนการเช่านานปีและผาติกรรม ดังนั้นกองบริหารการสาธารณสุขจึงได้มีการจัดประชุมหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเรื่องขั้นตอนการเตรียมการขอใช้พื้นที่ การรังวัดที่ดิน ประเมินราคาที่ดิน การขอขบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเช่านานปีและผาติกรรม โดยมีการเผยแพร่เล่มแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในเดือนกันยายน ๒๕๖๗ และมีการประชุมชี้แจงการดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติในเดือนธันวาคม ๒๕๖๗ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ๒๗ คน มีความรู้ความเข้าใจการดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จำนวน ๑๔ คน (๕๑.๙ %) รองลงมา ระดับปานกลาง จำนวน ๙ คน (๓๓.๓ %) ระดับน้อยที่สุด จำนวน ๒ คน (๗.๔ %) ระดับน้อย จำนวน ๑ คน (๓.๗ %) ระดับมากที่สุด จำนวน ๑ คน (๓.๗ %)

แต่ยังขาดความชัดเจนในการดำเนินการทำผาติกรรมบางขั้นตอนนำมาซึ่งการจัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลมาปรับปรุงแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้เกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

#### **สรุปและอภิปรายผล (สรุปให้เห็นภาพรวมวัตถุประสงค์ /ข้อจำกัด ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป)**

๑.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๑๓๓ แห่ง (๑๓๓ แปลง) ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ เปรียบเทียบกับการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๔๐๐ แห่ง (๔๐๗ แปลง) ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการเช่าและมีการเช่าไม่มีเอกสารและเอกสารไม่ถูกต้อง โดยข้อมูลในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ ไม่มีการเช่าและมีการเช่าไม่มีเอกสารและเอกสารไม่ถูกต้อง ๑๐๑ แปลง (๗๕.๙๔%) และในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ ไม่มีการเช่าและมีการเช่าไม่มีเอกสารและเอกสารไม่ถูกต้อง ๒๖๘ แปลง (๖๕.๘๕%) ซึ่งมีแนวโน้มที่ดีขึ้นลดลงจากเดิม ๑๐.๐๙ % โดยมีการเช่านานปีและเช่าระยะสั้นเพิ่มมากขึ้น โดยข้อมูลในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ ที่วัด ไม่มีการเช่านานปีและเช่าระยะสั้น ๐% และในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ มีการเช่านานปีและเช่าระยะสั้น ๒๐ แปลง (๔.๙๑%) เพิ่มขึ้น (๔.๙๑%) และที่ธรณีสงฆ์ ข้อมูลในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ มีการเช่านานปีและเช่าระยะสั้น ๑๔ แปลง (๑๐.๕๓%) ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ มีการเช่านานปีและเช่าระยะสั้น ๑๐๑ แปลง (๒๔.๘๒%) เพิ่มขึ้น (๑๔.๒๙%) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเผยแพร่เล่มแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในเดือนกันยายน ๒๕๖๗ และมีการประชุมชี้แจงการดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติในเดือนธันวาคม ๒๕๖๗ ส่งผลให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติเพิ่มมากขึ้น

๒.การจัดทำข้อเสนอแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเนื่องจากยังขาดความชัดเจนในการดำเนินการทำผาติกรรม บางขั้นตอนนำมาซึ่งการจัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลมาปรับปรุงแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้เกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนการทำผาติกรรมต้องทำพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่มีการจัดทำสัญญาซื้อขาย

ทั้งนี้การร่างพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินและการจัดทำแผนที่แนบท้ายควรมีรูปแบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากข้อมูลได้นำมาปรับปรุงแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

สรุปได้ว่าการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์การใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลและสภาพปัญหาการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และจัดทำข้อเสนอแนวทางการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข อันเนื่องมาจากการมีความเข้าใจในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงการไม่ทราบถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตใช้พื้นที่ศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และข้อมูลที่ได้ทบทวนวรรณกรรมข้างต้น รวมถึงการเชื่อมโยงกับระเบียบกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งคำตอบที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการใช้ที่ดินศาสนสมบัติต่อไป

### ข้อจำกัด

๑. การวิจัยในครั้งนี้ได้นำผลการสำรวจการขออนุญาตใช้ที่ดินศาสนสมบัติมาวิเคราะห์ข้อมูล จึงได้ข้อมูลในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ

๒. ขาดแหล่งที่ศึกษาในเรื่องการใช้ที่ดินศาสนสมบัติ

### ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจัดทำกรวิจัยการศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการขอใช้ที่ดินศาสนสมบัติของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

### เอกสารอ้างอิง

๑. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (อินเทอร์เน็ต).เข้าถึงได้จาก <https://dictionary.orst.go.th>

๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.(๒๕๖๒) คู่มือการดูแลและจัดการศาสนสมบัติของสำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๓. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.หนังสือราชการเรื่อง มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในเรื่องเกี่ยวกับการขอใช้ที่ดิน เลขที่ สธ ๒๗๒๘/๒๕๖๓.นนทบุรี:สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข;๒๕๖๓.

### กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความกรุณาจากอาจารย์จรัสวัฒน์ บุษราคมธุระ รองผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายขอขอบคุณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการใช้ที่ดินศาสนสมบัติ และกลุ่มงานยุทธศาสตร์ที่มีการจัดอบรมให้ความรู้งานวิจัย จนสามารถดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้

เสาวลักษณ์ เลียบวาณิช